

Meer verbinding tussen de LO-les en urban sportplekken

Nederlandse jongeren bewegen te weinig. Slechts 40 procent voldoet aan de beweegrichtlijn van een uur per dag. Gezond beweeggedrag helpt jongeren zich te ontwikkelen tot gezonde volwassenen. Maar hoe daag je deze doelgroep uit om meer te bewegen? Urban sports, waarin het ontdekken van eigen grenzen, creativiteit, sociale identiteit en lol centraal staan, zijn populair onder jongeren en kunnen hierbij een rol spelen. De inzet van urban sportplekken rondom scholen in de gymles kan helpen bij het verbinden van binnen en buitenschools (leren) bewegen en kan deelname aan urban sports ook buiten schooltijd stimuleren. | Nicky Nibbeling, Huib van de Kop, Niek Schaper en

Mirka Jansen

Urban sports

Op dit moment zijn bestaande urban sportplekken in de openbare ruimte rondom scholen nog weinig afgestemd op de wensen en behoeften van jongeren en scholen. Ook is er nog weinig verbinding tussen scholen, beleidmakers en urban sportaanbieders. In dit eenjarige urban sports project hebben wij daarom in co-creatie met jongeren en docenten van drie vo-scholen in Amsterdam, ROC Amsterdam, urban sportexperts en beleidsmakers gekeken naar de (inrichting van) urban sportplekken in

Amsterdam en de inzet van urban sports in de LO-les.

Er is de afgelopen jaren door verschillende gemeenten geïnvesteerd in een beweegvriendelijke openbare ruimte. Daarbij zijn ambitieuze doelstellingen geformuleerd rondom relatief nieuwe sporten in de stad, de zogenaamde urban sports. Urban sports worden hierin omschreven als een verzameling van sporten in de openbare ruimte in de stad (Gemeente Amsterdam, 2021). Hoewel deze definitie niet in beton gegoten is, wordt er onderscheid gemaakt tussen grofweg een drietal categorieën:

- 1 Alles op wiel'tjes. Denk aan sporten als skateboarden, inline skaten, rolschaatsen, BMX'en en stuntsteppen. Deze sporten worden vaak op straat uitgevoerd of in skateparken.
- 2 De stad als speelveld. Hieronder vallen de traditionele sporten die met enige aanpassingen worden beoefend in de openbare ruimte,

zoals 3x3 basketbal, panna voetbal, padel en urban hockey.

- 3 Je lichaam als instrument. Denk aan freerunnen, urban dance, calisthenics, boulderen en andere sporten waarbij de nadruk ligt op wat je met je eigen lichaam kunt en weinig of geen hulpmiddelen worden gebruikt.

Urban sports zijn leefstijlsporten waarbij de cultuur minstens zo belangrijk is als het sporten of bewegen zelf. Ze zijn ingebed in een ongestructureerde urban culture, bieden ruimte om zelf de regie te voeren en sluiten daarmee aan bij de belevingswereld en beweegmotivatie van jongeren. Vanuit het perspectief van scholen zouden deze urban sportplekken kunnen worden gebruikt voor de lessen lichamelijke opvoeding (LO) en het stimuleren van bewegen rondom de school.

Wensen en behoeften van vo-leerlingen

Jongeren zijn steeds meer gericht op een gevarieerd aanbod van beweegactiviteiten en willen zelf de regie voeren over plaats en tijd om te bewegen. Daarnaast verschuift de beweegcultuur van jongeren van een gestructureerde omgeving (club/vereniging) naar een ongestructureerde omgeving (publieke ruimte) (Gemeente Amsterdam, 2023). Urban sports bieden een veelbelovende mogelijkheid om op de verschuivingen in de beweegcultuur van jongeren in te spelen. Uit onze co-creatie bijeenkomsten met leerlingen van de drie betrokken vo-scholen in dit

project blijkt dat jongeren heldere wensen en behoeften hebben als het gaat om de inrichting van urban speelplaatsen. Leerlingen noemen het ervaren van autonomie, verbondenheid en competentie als belangrijkste voorwaarden om deel te nemen aan urban sports. Zo vinden ze het belangrijk dat ze zich vaardig genoeg voelen om de sporten uit te voeren en zijn urban sportfaciliteiten vaak ontmoetingsplaatsen voor jongeren. Door samen te sporten en uitdagingen aan te gaan, kunnen leerlingen hun sociale vaardigheden verbeteren en vriendschappen opbouwen. Daarnaast vinden leerlingen het belangrijk dat urban sportfaciliteiten dicht bij school liggen, veilig zijn en dat de benodigde materialen ter plekke aanwezig zijn.

Urban sport als risicosport: kansen en barrières bij urban sports in LO-lessen

Het verbinden van gymlessen met urban sportfaciliteiten vereist een zorgvuldige planning en samenwerking tussen scholen, lokale overheden en urban sportorganisaties. De grootste barrières die door alle partners worden gezien blijken te liggen op het gebied van veiligheid, aansprakelijkheid en beschikbaarheid, de financiën en motivatie op scholen om met urban sports te werken en tot slot de verschillende belangen binnen afdelingen van de gemeente. Tijdens de eerste co-creatie bijeenkomst springt vooral het thema veiligheid eruit. Urban sports worden door veel aanwezigen gezien als risico sporten. De betrokken gymdocenten geven aan dat ze op de skatebaan om de hoek veilig deelnemen niet kunnen garanderen (bijvoorbeeld geen maten kunnen neerleggen zoals dat in de

gymzaal kan) en benoemen de zorg dat zij erop aangesproken worden als ze met een gebroken pols naar het ziekenhuis moeten. Aandacht voor veiligheid en goede afspraken over aansprakelijkheid is daarom gewenst. Daarnaast ervaren LO-docenten nog onvoldoende competentie in het ontwerpen en geven van urban sports lessen en is er nog weinig tot geen contact en afstemming tussen urban sportprofessionals en scholen. Deze drie aandachtspunten zijn verder opgepakt in een volgende co-creatie bijeenkomst waarin urban sportprofessionals samen met gymdocenten urban sportlessen hebben ontwikkeld. Dankzij de stap voor stap benadering bleken de eerdere zorgen rondom handelingsverlegenheid en veiligheid grotendeels weggenomen. Voor ons alvast een mooi voorbeeld in dit exploratieve onderzoek van wat de verbinding tussen deze partijen kan brengen.

Generieke wensen versus maatwerk

Op basis van uiteindelijk vier co-creatiesessies met leerlingen, LO-docenten, urban sportexperts en beleidsmakers zijn twee eindproducten ontwikkeld: een overzicht voor de gemeente met ontwerpprincipes voor urban sportplekken en een overzicht met voorwaarden en aandachtspunten voor implementatie van urban sports in het LO-lesprogramma.

Ontwerpprincipes voor urban sportfaciliteiten rondom de school:

- Betrek de doelgroep bij het ontwerpen van urban sportfaciliteiten. Maak onderscheid tussen gemeenschappelijke, generieke wensen en voorwaarden voor het ontwerp van

urban sportplekken en de concrete wensen en uitwerking per school.

Leerlingen:

- hebben behoefte aan 'een plek om samen te komen';
- vinden een gevoel van vrijheid om te kiezen belangrijk;
- vinden variatie en een breed aanbod belangrijk;
- hebben behoefte aan voorzieningen, zoals waterpunten en vending machines;
- zien graag faciliteiten per leeftijdsgroep, niet met iedereen door elkaar;
- willen autonomie, competentie en verbondenheid ervaren;
- maken het liefst gebruik van urban sportplekken in de buurt, bijvoorbeeld dichtbij school of op weg naar huis.

Voorwaarden voor de implementatie van urban sports in de gymlessen:

Een gevoel van competentie is voor docenten en leerlingen belangrijk om urban sports uit te voeren en aan te leren.

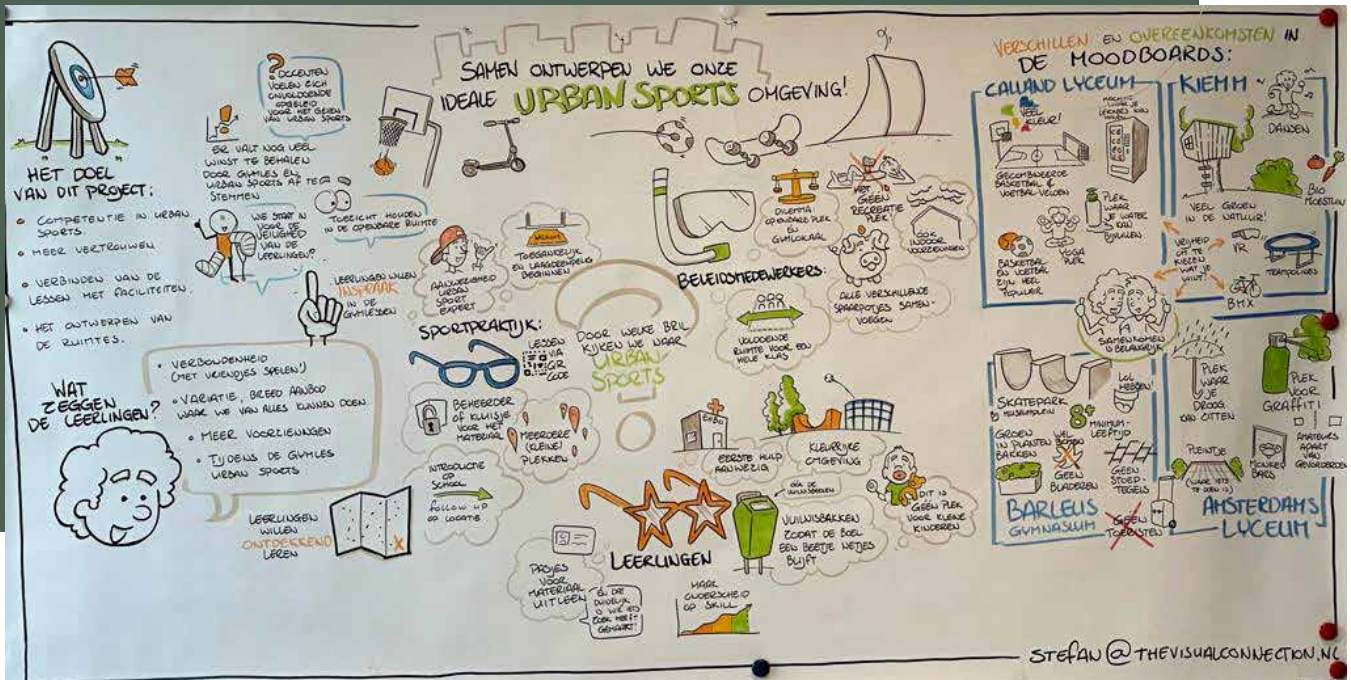
- Aandacht voor het veilig uitvoeren van deze sporten in de binnen- en buitenruimte is van belang.
- Voor de inzet van urban sportfaciliteiten binnen de LO-lessen zijn richtlijnen nodig, omdat de faciliteiten in de openbare ruimte staan.
- Financiële barrières dienen te worden opgelost: in de binnenstad moet er soms ver gereisd worden of is de locatie duur.
- Leerlingen zouden graag meer inspraak hebben in de LO-lessen, ze wensen meer variatie en willen graag ontdekkend leren.

De belangrijkste conclusie is dat er een aantal gemeenschappelijke, generieke wensen en voorwaarden voor gebruik van urban sportplekken zijn, maar dat de concrete uitwerking altijd maatwerk per school blijft. In het huidige onderzoek zijn verschillende relevante invalshoeken meegenomen om tot deze conclusie te komen (leerlingen, docenten, beleidsmakers, urban sportexperts). Zo gaven leerlingen van alle vier de betrokken scholen aan dat samen kunnen zijn met vrienden en vriendinnen en de

Urban sports bieden een veelbelovende mogelijkheid om op de verschuivingen in de beweegcultuur van jongeren in te spelen

Grenzen verleggen met Urban sports: meer verbinding tussen de LO-les en urban sportplekken in de stad

vrijheid om te kiezen welke activiteit je doet, belangrijke voorwaarden zijn voor een sportplek rondom school. De leerlingen van de verschillende scholen hadden echter hele verschillende ideeën over welke urban sports specifiek passend zouden zijn op hun school en hoe de buitenruimte eruit zou moeten zien (natuur, kleur, waterpunten), afhankelijk van de locatie en faciliteiten die de school al heeft. Daarnaast was een belangrijk inzicht voor de betrokken beleidsmakers dat de trend in gemeentebestuur nu is om multifunctionele speelplekken aan te leggen, waarbij dezelfde inrichting verschillende doelgroepen uitnodigt om te bewegen. Terwijl jongeren juist behoefte bleken te hebben aan een eigen plek en met name onderscheid tussen plekken voor ervaren en minder ervaren sporters.

Tot slot

Urban sports in de LO-les integreren vraagt om een methodisch-didactische aanpak die leerlingen een veilig leerklimaat biedt en die ruimte laat voor leerlingen om de regie te voeren over de balans tussen uitdaging en risico en de keuze voor activiteiten die daarbij passen. Samenwerking tussen scholen, beleidsmedewerkers en urban sportaanbieders - en in het bijzonder het voorstellen van de stem van de jongeren zelf - is belangrijk om dit te bewerkstelligen. De LO-les urban sports kunnen daarmee bijdragen aan de competentieontwikkeling van jongeren in deze sports en in het leren om te gaan met risico's. Dit vergroot de kans dat ze ook buiten schooltijd gaan sporten en gebruik gaan maken van urban sportfaciliteiten, waardoor de LO-les en daarmee de docent LO

zich ook richt op de omgeving van de school. Het uiteindelijke doel is dat daarmee de LO-les beter voorbereiden op de beoogde visie van het LO-onderwijs, een brugfunctie vervullen naar het gebruik van de buitenruimte en om op te leiden tot een leven lang bewegen. ●

Bronnen

- Gemeente Amsterdam (2021). *Agenda Urban Sports 2021-2025. De stad als speelveld, je lichaam als instrument* [Beleidsdocument].
- Gemeente Amsterdam (2023). Meer ruimte en aandacht voor Urban Sports. Geraadpleegd op 2 september 2023 van <https://www.amsterdam.nl/bestuur-en-organisatie/college/wethouder/simonekenheim/persberichten/ruimte-aandacht-urban-sports/>

Contact

n.nibbeling@hva.nl
Nicky Nibbeling is senior onderzoeker bij het lectoraat Beweging in en om de School van de Hogeschool Amsterdam. **Huib van de Kop** en **Niek Schaper** zijn werkzaam bij de Hogeschool van Amsterdam als onderzoeker en docent. **Mirka Janssen** is lector Beweging in en om School van de Hogeschool van Amsterdam

Kernwoorden

urban sports, leefstijlsporten, schoolplein, urban sportplekken

Een gevoel van competentie is voor docenten belangrijk om urban sports aan te leren